

Σε πείσμα των χαλεπών καιρών, της γενικότερης οικονομικής καθίζησης, των κάθε λογής πειρασμών, φτάσαμε στην έκδοση του δευτέρου τεύχους του επιστημονικού περιοδικού *Αθωνικά Τετράδια*, ελπίζοντας πως το ενδιαφερόμενο κοινό θα το υποδεχθεί με την ίδια θέρμη που υποδέχθηκε το πρώτο. Άλλωστε, η στήριξη της κυκλοφορίας του περιοδικού εκ μέρους του κοινού, είναι κάτι παραπάνω από απαραίτητη για τη συνέχιση της ύπαρξής του.

Τόσο ως προς το εύρος των θεμάτων όσο και ως προς τις ιδιότητες των συγγραφέων, στις προδιαγραφές που είχαμε ορίσει εξαρχής παραμένουμε, συστρατευμένοι στην υπόθεση της συσπείρωσης και της επικοινωνίας της αγιορείτικης επιστημονικής κοινότητας. Τα άρθρα του δευτέρου τεύχους καλύπτουν θέματα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Θεολογίας, Εικαστικών Τεχνών, Αρχιτεκτονικής και Τεχνολογίας. Ας σημειωθεί ότι υπήρξε μέριμνα ώστε στην ύλη του τεύχους να εκπροσωπείται και η ερευνητική δουλειά των μοναχών.

Ιδανική εισαγωγή στο νέο τεύχος των *Αθωνικών Τετραδίων* αποτελεί το άρθρο του ακαδημαϊκού **Αντώνιου-Αιμίλιου Ταχιάου** που αναφέρεται σε εξέχουσες προσωπικότητες και πνευματικά ρεύματα του Αγίου Όρους, τα οποία κατά τον ρουν του υπερχλιετούς βίου της μοναστικής πολιτείας σφράγισαν τον κόσμο της Ορθοδοξίας. Στη θεματική της Ιστορίας ανήκει και ένα άρθρο, στο οποίο οι **Μπόχουσλαβ Μπατσύνσκι** και **Μαλγκορζάτα Μπατσύνσκα** (**Boguslaw Baczynski & Malgorzata Baczynska**)

διερευνούν τα της δωρεάς προς την Μονή Αγίου Παύλου ενός Λιθουανού πρίγκηπα του 16ου αιώνα –συνδεδεμένου εξ αγχιστείας με τον θρόνο της Σερβίας–, δωρεά που κατά την υπόθεση των συγγραφέων ενδεχομένως συνδέεται με την χρηματοδότηση της αγιογράφησης του παρεκκλησίου του Αγίου Γεωργίου. Στη θεματική της Θεολογίας, συμβολή στη συζήτηση γύρω από τον χαρακτήρα της ρασοφορίας των αρχαίων μοναχών αποτελεί το άρθρο του **Θεόδωρου Γιάγκου** που εστιάζει στην αθωνική πρακτική επί του θέματος, με ιδιαίτερη έμφαση στις συγγραφές του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου.

Η συσχέτιση δύο τμημάτων μιας ενιαίας επιγραφής του πρώιμου 3ου αιώνα μ.Χ., που εντοπίστηκαν σε διαφορετικές εποχές και σε διαφορετικά σημεία της Χαλκιδικής, εκ των οποίων το ένα φυλάσσεται στην Μονή Αγίου Παντελεήμονος ήδη από τον 19ο αιώνα, αποτελεί το αντικείμενο έρευνας του **Γιώργου Βελένη**, ο οποίος εξετάζει την αλληλουχία και το είδος του επιγραφικού κειμένου, σχολιάζει το περιεχόμενό του και το χρονολογεί με βάση παλαιογραφικά στοιχεία, υφαίνοντας ένα άρθρο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος με σασπένς αστυνομικής ιστορίας. Προϊόν εμπειριστατωμένης μελέτης και συσχέτισης ποικίλων αθωνικών πηγών και των ευρημάτων κατά τις πιο πρόσφατες εργασίες αποκατάστασης του καθολικού της Σιμωνόπετρας, το άρθρο που συνυπογράφουν οι **Φωκίων Κοτζαγεώργης** και μοναχός **Κοσμάς Σιμωνοπετρίτης** συμβάλλει αποφασιστικά στον προβληματισμό που έχει αναπτυχθεί τις τελευταίες δεκαετίες γύρω από την ιστορία του οικοδομικού συγκροτήματος του καθολικού και την χρονολόγηση των κατασκευαστικών φάσεών του.

Η θεματική της Τέχνης καλύπτεται από τρία σημαντικά άρθρα που αφορούν τόσο στην μνημειακή ζωγραφική όσο και σε εκείνη των φορητών εικόνων. Το άρθρο του **Κωνσταντίνου Βαφειάδη** πραγματεύεται τις τοιχογραφίες του Πρωτάτου συσχετίζοντας, συγκρίνοντας και αντιπαραβάλλοντας το κορυφαίο αυτό μνημειακό σύνολο της ύστερης βυζαντινής περιόδου με τα σημαντικότερα μνημειακά έργα της εποχής, ενώ ο **Ιωάννης Τσιουρής** στο δικό του άρθρο παρουσιάζει την μοναδική ιστόρηση του *Βίου* του αγίου Φιλοθέου του Διονυσιάτη στο καθολικό της Μονής Πέτρας στα Άγραφα. Όσο για το άρθρο του μοναχού **Συμεών Διονυσιάτη**, αυτό παρουσιάζει με υποδειγματική τάξη την εντυπωσιακή παραγωγή φορητών εικόνων των Αγιορειτών ζωγράφων της Μονής Διονυσίου κατά την ηγουμενία του αρχιμανδρίτη Ευλόγιου, από την τρίτη ως και την έκτη δεκαετία του 19ου αιώνα.

Στην ύλη του παρόντος τεύχους των *Αθωνικών Τετραδίων* συμπεριλαμβάνονται δύο εργασίες που διευρύνουν το πεδίο της αγιορείτικης έρευνας. Στο άρθρο του ο **Μπάμπης Λέγγας** παρουσιάζει τον μοναχό βιβλιοδέτη Αρσένιο Καρουλιώτη και τα διακοσμητικά εργαλεία με τα οποία ασκεί το εργόχειρό του συνεχίζοντας μία τέχνη που γνώρισε μεγάλη ακμή στο Όρος στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα. Στο δικό του άρθρο ο **Σπυριδίων Αζοπάρντι (Spiridion Azzopardi)**, ο οποίος έχει μελετήσει, συντηρήσει και αποκαταστήσει μερικά από τα αρχαιότερα ρολόγια στους πύργους των αγιορείτικων μοναστηριών, παρουσιάζει ορισμένες πρωτότυπες ιδέες, σύμφωνα με τις οποίες ο Άθως θα πρέπει να θεωρηθεί σοβαρός διεκδικητής της εξέλιξης, ίσως και της γέννησης, του μηχανικού ωρολογίου.

Το δεύτερο τεύχος των *Αθωνικών Τετραδίων* κλείνει με μία βιβλιοκρισία. Η **Μαρία Βασιλάκη** παρουσιάζει έναν μνημειώδη τόμο με τις τοιχογραφίες του παρεκκλησίου του Αγίου Γεωργίου, πρόσφατη έκδοση (2014) της Μονής Αγίου Παύλου σε επιστημονική επιμέλεια του **Ευθυμίου Τσιγαρίδα**.

Μια σημαντική καινοτομία, που έχουμε πρόθεση να καθιερώσουμε σε μόνιμη βάση, είναι το περιοδικό να συνοδεύεται από κάποιο ένθετο με συναφές αντικείμενο. Αυτό που σας προσφέρουμε σήμερα μαζί με το δεύτερο τεύχος των *Αθωνικών Τετραδίων* είναι ο χάρτης της χερσονήσου του Αγίου Όρους, προϊόν μακροχρόνιου μόχθου του Αυστριακού χαράκτη και ζωγράφου **Ράινχολτ Τσβέργκερ**, του οποίου η πρώτη έκδοση κυκλοφόρησε το 1981 και ήταν από καιρό εξαντλημένη. Ο χάρτης συνοδεύεται από ένα βιβλιαράκι σε ελληνική μετάφραση, στο οποίο περιγράφονται οι διάφορες διαδρομές που μπορεί να επιλέξει ένας οδοιπόρος ακολουθώντας τα παλιά αγιορείτικα μονοπάτια, τα σημειωμένα με εξαιρετική ακρίβεια και στον χάρτη. Εντός της ύλης του τεύχους θα βρείτε ένα κείμενο που ο **Κλάους Τσβέργκερ**, γαμπρός και συνεργάτης του συγγραφέα, ετοίμασε ειδικά για την έκδοσή μας, και στο οποίο περιγράφει πώς ο Ράινχολτ σχεδίασε και πραγματοποίησε την έκδοση του χάρτη του. Ας σημειωθεί ότι ακόμα και σήμερα, πάνω από τρεις δεκαετίες μετά την έκδοσή του, ο χάρτης του Τσβέργκερ παραμένει ένας πολύτιμος σύντροφος του προσκυνητή που θα αποφασίσει να ανακαλύψει τις ομορφιές των γραφικών αγιορείτικων μονοπατιών.